

ISIEN KOKEMUKSIA SAAMASTAAN OHJAUKSESTA LAPSIVUODEOSASTOLLA ESIKOISEN SYNNYTTYÄ

Sari Nieminen

Enni Haakana

Miia Tähtinen

Opinnäytetyö

Toukokuu 2010

Hoitotyö

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijä(t) NIEMINEN, Sari HAAKANA, Enni TÄHTINEN, Miia	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 09.08.2010
	Sivumäärä 50	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi ISIEN KOKEMUS SAAMASTAAN OHJAUKSESTA LAPSIVUODEOSASTOLLA ESIKOISEN SYNNYTTYÄ		
Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma Kätilötyön suuntautumisvaihtoehto		
Työn ohjaaja(t) LAPPALAINEN, Sari, THM, KL/ Lahden ammattikorkeakoulu		
Toimeksiantaja(t) Lahden kaupunki		
<p>Isän osallistuminen vauvan hoitoon ja vauvan kanssa olemiseen on tärkeä osa isyyteen kasvamisesta. Isät kokevat usein jäävänsä ulkopuoliseksi niissä asioissa, joissa on kyse lapsen hoitamisesta. Jos isä kokee jääneensä perheessä ulkopuoliseksi, se voi herättää hänessä hyvinkin ristiriitaisia tunteita. Jos isälle jää sivullinen olo vauvaan ja vanhemmuuteen liittyvissä asioissa, se saattaa heikentää hänen sitoutumistaan isyyteen. (Mykkänen 2010, 222-223.)</p> <p>Tämän työn tarkoituksena oli kartoittaa isien kokemuksia saamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla esikoisien syntymän jälkeen. Tutkimus kohdistui isiin, joiden esikoinen syntyi Päijät-Hämeen keskussairaalaissa. Tutkimuksen tavoitteena oli isien kokemusten perusteella tuoda esiin uusia näkökulmia vauvan hoitoon liittyvästä ohjauksesta Päijät-Hämeen keskussairaalan lapsivuodeosastolla. Tätä kautta työntekijät pystyisivät nykyistä paremmin vastaamaan isien tarpeisiin ohjaustilanteissa niin lapsivuodeosastoilla kuin neuvoloissa. Isien kokemuksiin perustuvan tiedon myötä pystyttäisiin myös kokonaisvaltaisemmin ja entistä paremmin tukemaan perheiden kotona selviytymistä.</p> <p>Tutkimusote oli laadullinen ja aineisto kerättiin avoimilla kysymyksillä. Kyselylomakkeita saatiin kokonaisuudessaan takaisin yhdeksän. Saatu aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.</p> <p>Tutkimustulosten mukaan isien saama ohjaus lapsivuodeosastolla oli vaihtelevaa. Osa isistä oli kokenut ohjauksen toteutuneen hyvin ja sisällöltään ohjaus oli ollut selkeää ja tarpeenmukaista. Osalle isistä ohjausta ei oltu annettu lainkaan tai se oli ollut riittämätöntä ja kohdistettu enemmän äidille. Isien mukaan lapsivuodeosastolla oli ohjattu lähinnä vauvan perushoitoon liittyviä asioita, kun taas varhaisen vuorovaikutuksen ohjaaminen oli ollut vähäistä.</p> <p>Avainsanat: esikoinen, isä, jaettu vanhemmuus, ohjaus, lapsivuodeosasto, varhainen vuorovaikutus</p>		

Author(s) NIEMINEN, Sari HAAKANA, Enni TÄHTINEN, Miia	Type Of Publication Bachelor's Thesis	Date 09.08.2010
	Pages 50	Language Finnish
	Confidential ()	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Title FATHERS' EXPERIENCES OF PROVIDED GUIDANCE AT A POSTNATAL WARD AFTER THE BIRTH OF A FIRSTBORN		
Degree Programme Degree Programme in Nursing Midwifery		
Tutor(s) LAPPALAINEN, Sari, THM, KL/ Lahti University of Applied Sciences		
Assigned by City of Lahti		
<p>Fathers' participation in newborn care and spending time with the baby is an important part of developing fatherhood. Fathers often feel excluded from taking care of the baby. If the father feels left out the family he may experience very conflictual feelings. The fathers commitment to the baby may decrease if the father feels like an outsider in issues concerning the baby and parenthood. (Mykkänen 2010, 222-223.)</p> <p>The purpose of this thesis was to examine fathers' experiences of received guidance at a postnatal ward after the birth of their firstborn. The study implemented fathers whose firstborn was born at Päijät-Hämeen keskussairaala. The goal of this study was to create new perspectives about the guidance of newborn care based on fathers' experiences of received guidance at the Maternity Ward at Päijät-Hämeen keskussairaala. The experience-based information provided in this study will help the staff at the Maternity Ward as well as antenatal clinic personnel to provide more comprehensive guidance needed by first-time fathers. This study can also improve families' ability to cope at home after discharge by enabling more holistic support.</p> <p>This study is qualitative. The study material was collected via open question survey. In total nine first-time fathers answered the survey questions. The material was analyzed using content analysis.</p> <p>Based on the results the guidance received by fathers at the Maternal Ward was variable. Some fathers had experienced the provided guidance as satisfying and containing explicit and necessary information. Some fathers had not received any guidance or the guidance had been inadequate and focused mostly on the mother. Guidance was provided mainly about baby basic care, where as guidance about early interaction had been insufficient.</p> <p>Keywords: firstborn, father, shared parenthood, guidance, postnatal ward, early interaction</p>		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
2	ESIKOISEN VANHEMMUUS	5
2.1	Isänä esikoiselle	5
2.2	Jaettu vanhemmuus	8
3	OHJAUS LAPSIVUODEOSASTOLLA	10
3.1	Vanhempien ohjaus lapsivuodeosastolla	10
3.2	Ohjauksen merkitys jaetun vanhemmuuden tukemisessa	12
3.3	Ohjauksen keinot varhaisen vuorovaikutuksen tukemisessa	14
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	17
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
5.1	Tutkimusmenetelmä	18
5.2	Tiedonantajat ja aineiston keruu	18
5.3	Aineiston analyysi	20
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	22
6.1	Isien kokemukset saamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla	22
6.2	Isien kokemukset saamastaan ohjauksesta varhaiseen vuorovaikutukseen lapsivuodeosastolla	23
6.3	Isien kokemaa hyötyä vauvan hoitoon annetusta ohjauksesta lapsivuodeosastolla	24
6.4	Isien toiveet ohjauksen sisällöstä lapsivuodeosastolla	24
7	POHDINTA	26
7.1	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	26
7.2	Tutkimustulosten tarkastelua	28
7.3	Jatkotutkimusaiheita	31
	LÄHTEET	32
	LIITTEET	37
	Liite 1. Kyselylomake	37
	Liite 2. Esittelykirje	41

Liite 3. Tutkimuskysymys 1

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Liite 4. Tutkimuskysymys 2.

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Liite 5. Tutkimuskysymys 3.

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Liite 6. Tutkimuskysymys 4.

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

1 JOHDANTO

Sosiaali- ja terveysministeriön (2007, 93) seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen ohjelman tavoitteena on, että kotiutuvalla perheellä on riittävät valmiudet selviytyä kotona turvallisesti mielin ja että molemmilla vanhemmilla on myönteinen asenne ja riittävät taidot vauvan hoitoon. Vuoden 2006 perhebarometristä selviää, että ensimmäiset viikot kotona uuden vauvan kanssa koetaan rankkoina lapsen hoidon opetteluun ja väsymyksen vuoksi. Barometrissä tehdyn kyselyn mukaan valtaosa (90 %) isistä oli sitä mieltä, että isän kuuluu hoitaa lastaan paljon tämän ollessa vauva. Moni isistä kaipasi kahdenkeskistä aikaa lapsen kanssa, jotta oppisi pärjäämään hänen kanssaan yksinään ilman äidin neuvoja. (Paajanen 2006, 46.)

Isiä tulisikin osata huomioida enemmän niin odotusvaiheessa kuin lapsen syntymän jälkeen. Isän osallistuminen vauvan hoitoon ja vauvan kanssa olemiseen on tärkeä osa isyyteen kasvamisesta. Isät kokevat usein jäävänsä ulkopuoliseksi niissä asioissa, joissa on kyse lapsen hoitamisesta. Jos isä kokee jääneensä perheessä ulkopuoliseksi, se voi herättää hänessä hyvinkin ristiriitaisia tunteita. Jos isälle jää sivullinen olo vauvaan ja vanhemmuuteen liittyvissä asioissa, se saattaa heikentää hänen sitoutumistaan isyyteen. (Mykkänen 2010, 222–223.)

Rekilän (2004, 62) tutkimuksesta ilmenee, että varsinkin esikoisen saaneiden isien mielestä on tärkeää saada tietoa lapsen hoitoon liittyvistä asioista. Osallistuminen vauvan hoitoon antaa isälle mahdollisuuden löytää uutta elämänsisältöä läheisestä suhteesta vauvaan ja tukee perheen yksilöllistä vuorovaikutusta.

Kätilötyön arvoissa korostetaan perhekeskeisyyttä. Tämä tarkoittaa sitä, että kätilön tulee mahdollistaa puolison osallistuminen hoitoprosessiin ja varmistaa puolison tarvitsema tuki. Kätilötyön laatukriteereihin sisältyy se, että isä kokee olevansa tasavertainen perheen jäsen. (Väyrynen 2007, 37-38.) Isiä tulisikin huomioida entistä enemmän kätilötyössä, ja tämän vuoksi tutkijat halusivat selvittää juuri

isien kokemuksia saamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla. Aihe on kätilötyön kehittämisen kannalta tärkeä ja ajankohtainen.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa isien kokemuksia saamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla esikoisen syntymän jälkeen. Työn tavoitteena on isien kokemusten perusteella tuoda esiin uusia näkökulmia vauvan hoitoon liittyvästä ohjauksesta Päijät-Hämeen keskussairaalan lapsivuodeosastolla. Tutkimuksen kautta saatu kokemuksellinen tieto auttaa osaston työntekijöitä vastaamaan kattavasti esikoisen saaneiden isien tarpeisiin. Tätä kautta on mahdollista paremmin ja kokonaisvaltaisemmin tukea perheiden kotona selviytymistä. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää myös yleisesti kätilötyössä sekä neuvoloiden perhevalmennuksessa ja äitiysneuvolan työntekijän kotikäynnin ohjausta suunnitellessa.

2 ESIKOISEN VANHEMMUUS

2.1 Isänä esikoiselle

Isyyttä ja isän merkitystä voidaan verrata äitiyteen, joka nähdään lapsen kehityksen kannalta ensisijaisena. Isän rooli perheessä on kokenut suuria muutoksia vuosikymmenien aikana. Hoivaava mies ja isä on kulttuurillisesti uudempi käsite, eikä miehen kykyjä ja ominaispiirteitä lapsen hoivaajana voida arvioida kovin syvästi vielä tänäkään päivänä. Isällä ja isyydellä on kulttuurisesti edelleen hyvin erilaisia ja tärkeitä merkityksiä. Sukupolvien perinnön siirtäminen jälkipolville on edelleen eräs isäksi tulemisen tärkeistä motiiveista, ja valmius isäksi tulemisesta riippuu monista eri tekijöistä. (Sinkkonen 2003, 261–262.)

Goodman (2005) jaottelee miehen isäksi kasvamisen prosessin neljään eri vaiheeseen. Ensin tulevat esiin miehen odotukset ja aikomukset. Tämän jälkeen mies kohtaa todellisuuden. Kolmannessa vaiheessa mies alkaa tiedostamattaan luoda sitoutuneen isän roolia, ja neljännessä vaiheessa hän pääsee päämääräänsä ja saa niin sanotun palkinnon.

Mies kokee usein tulleen isäksi vasta lapsen synnyttyä tai myöhemmin. Nykyinen vahvistunut käsitys isän tärkeästä roolista on johtanut siihen, että isät huomioidaan jo odotusaikana ja heidät otetaan mukaan synnytykseen sekä vauvan hoitamiseen. (Haapio ym. 2009, 147.) Kaila-Behm (1997) on jaotellut monografisessa tutkimuksessaan suomalaisen miehen isäksi kasvamisen prosessin neljään eri tapaan. Prosessissa isyyttä työstetään todeksi, konkreettiseksi, ajankohtaiseksi ja tutuksi.

Nykyisin isän mahdollisuudet osallistua ja olla läsnä niin raskausaikana kuin synnytyksen jälkeenkin ovat korostuneet itsestään selviksi asioiksi ja osaksi vanhemmaksi tulemistä. Isän merkitys ja eläytyminen esimerkiksi raskauden eri vaiheissa

on perustaltaan samanlaista kuin äidinkin, koska myös isä iloitsee sikiön sydäntään kuulemisesta ja ensimmäisten liikkeiden havaitsemisesta. Syntyvä lapsi on enemmän tai vähemmän isän mielikuvissa osa häntä itseään. Äidiksi tuleminen tavoin myös isälle vanhemmaksi tuleminen merkitsee oman lapsuuden loppumista ja uudenlaisen vastuun ottamista. (Sinkkonen 2003, 262.)

Rekilän (2004, 61) laadullisen tutkimuksen tulosten mukaan miehen läsnäolo synnytyksessä on ensimmäinen vaihe isyyteen kasvussa. Mieheyden tunne saattaa vahvistua esikoisen syntymän yhteydessä. Isäksi kasvamisen prosessi on samanlainen kuin äidiksi kasvaminen, mutta vauhti on hitaampi. (Haapio, Koski, Koski & Paavilainen 2009, 89.)

Vuoren (2004, 30) mukaan isyyden mallit voidaan jakaa neljään eri näkökulmaan, jotka ovat tasa-arvoinen, hoivaava, valintoja tekevä ja maskuliininen isä. Kaksi ensimmäistä mallia kuvaavat äidin ja isän roolin olevan samankaltaisia, symmetrisessä suhteessa toimivia vanhempia. Tasa-arvoinen ja hoivaava isä pyrkii läheiseen suhteeseen lapsensa kanssa sekä jakaa tasa-arvoisesti perhevelvollisuuden ja muun yhteiskunnallisen työn naisen kanssa. Valintoja tekevä ja maskuliininen isä ovat sen sijaan irtautuneet feministisistä juurista ja niiden näkökulmissa korostuu enemmän äitien ja isien epäsymmetrinen suhde. Valintoja tekevä isä seuraa omia yksilöllisiä halujaan ja kykyjään, joten naiselle jää perimmäinen vastuu lapsista. Maskuliininen isä taas kantaa suurempaa vastuuta tekemiensä asioiden yhteiskunnallisista seurauksista, mutta valintoja sitoo ymmärrys sukupuolierosta. Vuori toteaaakin, että isän tehtävänä on olla erilainen kuin äiti.

Huttunen (2001, 82) taas jaottelee isät neljään kategoriaan sen mukaan, miten tärkeänä miehet isyyttä pitävät. Kategorioihin kuuluvat sitoutuneet isät, heikosti sitoutuneet isät, aktiiviset isät sekä passiiviset isät. Sitoutuneille isille isyys on aidosti tärkeä asia elämässä, kun taas heikosti sitoutuneet isät eivät aseta isyyttään omassa elämässään kovin korkealle sijalle. Aktiiviset isät antavat arkielämässään paljon aikaa lapsilleen toisin kuin passiiviset isät, jotka eivät uhraa paljoakaan aikaa lastensa kanssa olemiseen. Huttunen (2001, 83) tarkastelee ja pohtii näiden

kaikkien mallien sekoituksia ja nimeääkin alaluokiksi mm. "leikkivä, äitiä auttava rutiininomainen isä" sekä "kypsymätön, poissaoleva ja väistyvä isä".

Lapsen hoidosta vastuuta ottaneet isät sitoutuvat lapseensa nopeammin ja todennäköisemmin myös tulevat nauttimaan isyydestä enemmän (Barclay & Lupton 1999, 1013–1020). Myös Fisher, Cabral de Mello, Patel ja Rahman (2006) toteavat, että mitä enemmän isät osallistuvat lapsen hoitoon ja kodinhoitoon, sitä vähemmän esiintyy vanhemmuuteen liittyvää stressiä ja äitien masennusta. Aldousin, Mulliganin ja Bjarnasonin (1998) seurantatutkimuksen sekä Beitelin ja Parken (1998) vertailevan tutkimuksen mukaan isän osallistuminen imeväisikäisen ja taaperoikäisen lapsensa elämään ennustaa isän parempaa sitoutumista lapsen ensimmäisen kolmen elinvuoden aikana.

Johnin, Cameronin ja McVeighin (2005) kvalitatiivisen tutkimuksen mukaan suurimmat haasteet uudessa isyydessä ovat sitoutuminen, vastuunottaminen, vastuualueiden ottaminen, suhteiden kehittyminen ja niiden ylläpitäminen sekä aktiiviteettien tasapainottaminen ja isän rooliin opetteleminen. Tutkimuksen mukaan isyys koettiin huomattavana haasteena ja muutoksen aikakautena. Selviytymiskeinoina isät mainitsivat työn ja kodin välisen tasapainon löytämisen, erilaisten stressitekijöiden selvittämisen sekä ajanhallinnan. Myös rutiinien kehittäminen ja asioiden uudelleen priorisointi olivat osa selviytymiskeinoja uuden isyyden haasteissa.

Voidaan ajatella, että isän ja lapsen suhde kehittyy itsenäisesti, äidistä riippumatta. Isän ja lapsen suhde on aivan omalla tavalla sävyttynyt lapsen ensimmäisistä elinpäivistä lähtien. Isällä on käytössään aivan samanlaiset mahdollisuudet varhaisen vuorovaikutuksen keinoissa kuin äidilläkin. Laadullisesti äitiys ja isyys eivät poikkea toisistaan varhaisen vuorovaikutuksen syntymisessä. (Sinkkonen 2003, 263.)

Isä, joka käyttää enemmän aikaa lastenhoitoon, osallistuu todennäköisemmin myös enemmän lapsen kanssa edistävään vuorovaikutukseen (Almeida, Wethington & McDonald 2001, 417–429). Myös Burchell (2006) on sitä mieltä, että mitä

enemmän isä osallistuu lapsen hoitoon, sitä herkempi hän on lapsensa viesteille. Isän lisääntynyt herkkyys lapsen viesteille puolestaan johtaa jämäkkään ja vähemmän ankaraan vanhemmuuteen. (Burgess 2009.)

Hudsonin, Elekin ja Fleckin (2001) määrällisessä kyselytutkimuksessa selvitettiin esikoisen saaneiden isien lapsenhoitoon liittyvää tehokkuutta ja taitojen kehittymistä. Tutkimuksen mukaan isien lapsenhoitoon liittyvät taidot kehittyvät jatkuvasti ja järjestelmällisesti ensimmäisen neljän kuukauden kuluessa lapsen syntymästä. Äidit saavuttavat nämä taidot kolmessa kuukaudessa lapsen syntymästä. Tutkimuksessa todetaan, että isien lapsenhoitoon vaikuttaa olennaisesti isän tyytyväisyys omaan itseensä sekä se, miten hän kokee vanhemmuuden. Tutkimuksesta selvisi myös se, että poikalasten isät kokevat olevansa tyytyväisempiä vanhemmuuteensa kuin tyttölasten isät.

2.2 Jaettu vanhemmuus

Jaetun vanhemmuuden perustana ja tarkoituksena on vanhemmuuden näkeminen hoivatyönä, joka voidaan ja joka tulisi puolittaa isän ja äidin kesken. Tämän näkemyksen mukaan vanhemmuus ei jakaudu isän ja äidin erillisiin, sukupuolen mukaisiin rooleihin, vaan isän ja äidin erilaisuuden tulisi syntyä muulla tavalla kuin ainoastaan roolisuoritteiden tasolla. Olennaista on vastuun jakaminen niin, että kumpikin vanhemmista osallistuu samalla tavoin lapsen hoivaamiseen ja hänestä huolehtimiseen, mutta myös ulkoisten edellytysten turvaaminen on tärkeää. Tärkeää on myös työn ja vanhempana olemisen yhteen sovittaminen niin, että se mahdollistaa lastenhoidon ja kotitöiden jakamisen molempien vanhempien kesken. (Huttunen 1999, 187.)

Hermanson (2007, 57–58) määrittelee jaetun vanhemmuuden tarkoittavan isän vahvaa sitoutumista ja osallistumista lapsen hoitoon. Parhaiten jaettu vanhemmuus toteutuu, mikäli molemmat vanhemmat sitoutuvat vanhemmuuteen yhtä vahvasti heti alusta lähtien. Tällöin molemmat ovat yhtä kyvykkäitä hoitamaan lasta ja osallistumaan kodinhoitoon. Myös tasapuolinen pyrkimys tasapainoon kodin ja työn välillä kuuluu jaettuun vanhemmuuteen.

Mykkänen (2010, 125–126) tutki väitöskirjassaan isäksi tulon tarinoita, tunteita ja toimijuutta. Narratiivisen tutkimusmenetelmän kautta Mykkänen tunnisti kaksi toimijuuden mallia, jotka ilmenevät miehissä jo ennen raskautta. Näitä ovat miehen vahva toimijuus ja vähäinen toimijuus. Vahvassa toimijuuden mallissa mies on mukana lapsenhankinnasta puhuttaessa ja päätettäessä sekä myöhemmin myös lapseen liittyvissä päätöksenteoissa. Vähäisen toimijuuden malli on päinvastainen, siinä miehen puoliso päättää lapsenhankintaan liittyvistä asioista.

Jaetun vanhemmuuden tavoitteena voidaan pitää sukupuolten välisen tasa-arvon edistymistä perhe-elämässä. Jaetun vanhemmuuden kautta mies saa suuremman mahdollisuuden ja oikeuden vanhemmuuteen sekä myös suuremman vastuun ja velvollisuuden huolehtia lapsesta. Jaetun vanhemmuuden tarkoituksena on edistää isä-lapsisuhteen varhaista kehittymistä. Isän osuus ja läsnäolo lapsen varhaisessa vaiheessa auttaa isän ja lapsen kiintymyssuhteen syntymisessä, ja tätä kautta isä pystyy ottamaan enemmän myös vastuuta lapsesta ja perheestä tasavertaisena vanhempana. (Sevón & Huttunen 2002, 93–96.)

Jaettuun vanhemmuuteen sisältyy ajatus siitä, että lapsi saa molemmilta vanhemmiltaan hoivaa ja hellyyttä sekä yhteisistä, sovituista rajoista pidetään kiinni. Nykäsityksen mukaan jaettu vanhemmuus antaa lapselle turvaa ja tukea kehittyä. Parisuhde hyötyy tästä järjestelystä, sillä äiti saa aikaa huolehtia itsestään ja isä löytää uusia tapoja toteuttaa itseään. Lapsenhoidon vastuun jakautuminen vähentää parisuhteen jännitystä. Lapsi pystyy kiintymään molempiin vanhempiinsa ja oppii erottamaan nämä toisistaan. (Hermanson 2007, 57–58.)

Brittiläisen Fatherhood instituten FatherFacts julkaisun (2000) mukaan äidit kertovat isän olevan tärkein henkinen tukija syntymän jälkeen. Äitien mukaan heidän pärjäämisensä uuden vauvan kanssa riippuu siitä, miten heidän kumppaninsa pärjää. Kojima, Irisawa ja Wakita (2005) ovat todenneet määrällisessä tutkimuksessa isän säännöllisen esikoisen hoitamisen johtavan esikoisen positiiviseen käyttäytymiseen äitiään kohtaan uuden sisaruksen syntyessä.

3 OHJAUS LAPSIVUODEOSASTOLLA

3.1 Vanhempien ohjaus lapsivuodeosastolla

Sosiaali- ja terveysministeriön (2004, 69) mukaan lapsivuodeosastolla on tarkoituksena tukea vanhempien taitoja lapsen hoitoon liittyvissä asioissa ohjaamalla heitä lapsen hoidossa ja tukemalla heitä varhaisen vuorovaikutuksen onnistumisessa.

Päijät-Hämeen keskussairaalan synnyttäneiden vuodeosastolla asiakaskunta koostuu synnyttäneistä, vastasyntyneistä, raskaana olevista sekä jo kotiutuneista potilaista, joiden seuranta vaatii sairaalahoitoa. Osaston toimintaan kuuluu myös vastasyntyneiden jälkiseurantapoliklinikka. Yksillöllisyys ja perhekeskeinen hoito ovat osaston tavoitteita. Ohjauksella kannustetaan äitejä omatoimiseen selviytymiseen itsestä huolehtimisessa ja vauvan hoitoon ja imetykseen liittyvissä asioissa. Sairaalassaoloaika mahdollistaa perheen tutustumisen omaan vauvaan turvallisesa ympäristössä hoitajien avustuksella ja perheiden toiveita huomioiden. Hoitajat toimivat yhdessä perheen kanssa oman asiantuntijuutensa pohjalta moniammatillisessa työyhteisössä ja ohjaavat vanhempia vauvan hoitoon liittyvissä asioissa. Osastolla toteutetaan ympärivuorokautista vierihoitoa ja tämä mahdollistaa sen, että perheellä on jatkuva mahdollisuus olla yhdessä ja vanhemmat pääsevät siten heti tutustumaan vauvaansa. Perheen yhdessäolo antaa myös hyvän pohjan varhaisen vuorovaikutuksen kehittymiselle. Joustavien hoitoaikojen ansiosta kotiutuminen voi tapahtua pian synnytyksen jälkeen. (Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhdytymä 2009.)

Ohjaustilanteissa kohtaavat niin vanhemmat ja hoitajat kuin myös vanhempien odotukset ja toiveet sekä hoitajan ammattikäytännöt ja hänen persoonansa. Vanhemmille tulee tarjota tietoa, mahdollisuuksia ja haasteita, joista he itse lopulta rakentavat oman tapansa toimia. Vanhemmilla on oikeus ohjaukseen ja ammatti-

henkilöllä on velvollisuus toteuttaa sitä. (Kyngäs, Kääriäinen, Poskiparta, Johansson, Hirvonen & Renfors 2007, 11–12.)

Ohjausta annetaan useimmiten suullisesti, koska vuorovaikutusta pidetään ohjauksen kulmakivenä. Kaksisuuntainen vuorovaikutus antaa vanhemmille mahdollisuuden kysymysten esittämiseen, väärinkäsitysten oikaisemiseen ja tuen saamiseen hoitajalta. Suullista ohjausta toteutetaan joko yksilö- tai ryhmäohjauksessa ja sitä voidaan tukea erilaisin oheismateriaalein. Vanhemmat arvostavat yksilöohjausta, koska se mahdollistaa heidän tarpeistaan lähtevän ohjauksen, aktiivisuuden ja motivaation tukemisen, jatkuvan palautteen antamisen sekä vapaamuotoisen ilmapiirin. Lisäksi yksilöohjaus on oppimisen kannalta usein tehokkain menetelmä. Toisaalta yksilöohjaus vaatii hoitajalta aikaa. (Kyngäs ym. 2007, 74.)

Yksilövastuinen hoitotyö antaa hyvät edellytykset asiakaslähtöisyydelle ja auttaa kehittämään ohjausta vielä yksilöllisemmäksi. Rekilän (2004, 60) tutkimuksen mukaan tuttu hoitaja tietää perheen senhetkisen tilanteen ja hoitoprosessi etenee saumattomasti. Saman hoitajan kanssa ohjaus on yhdensuuntaista ja perhe on selvillä, kenen puoleen voi kääntyä ongelmatilanteissa. Myös Mesiäislehto-Soukka (2005, 124) on todennut fenomenologisessa tutkimuksessaan isien pitävän tärkeänä sitä, että sairaalassa henkilökunnan antama tieto on samansuuntaista.

Rekilän (2004, 59) tutkimuksessa todettiin, että arat ja hiljaiset asiakkaat saattavat jäädä helposti yksin ongelmiensa kanssa. He myös luottavat, että hoitajat ovat asiantuntijoita ja tietävät parhaiten, millaista ohjausta asiakkaat tarvitsevat ja mihin asioihin ohjauksessa tulisi kiinnittää huomiota. Rekilä sanoo, että aikaisempien tutkimusten mukaan onkin erittäin tärkeää oppia tunnistamaan juuri ne asiakkaat, jotka eivät uskalla kysyä tai jotka tarvitsevat erityisen paljon tukea ja konkreettista opetusta vauvan hoidossa ja vanhemmaksi kasvussa. Vastasyntyttäneen perheen hoitotyössä tarvitaankin systemaattista ja holistista lähestymistapaa, jotta koko perhe tulee huomioiduksi omanlaisenaan.

Rekilän (2004, 59) tutkimuksen mukaan yksilöllisyys hoidossa toteutuu parhaiten kotona selviytymiseen suuntaavassa ohjauksessa. Äidille ja isälle annettava teho-

kas ohjaus lapsivuodeosastolla luo vanhemmille varmuutta ja turvallisuuden tunnetta selvitä kotona. Hildingssonin (2007, 105–113) määrällisen tutkimuksen mukaan esikoislapsensa saaneet vanhemmat olisivat tyytyväisempiä lapsivuodeosastolla saamaansa hoitoon, jos heitä ohjattaisiin ja avustettaisiin tehostetusti. Lapsivuodeajan hoidon tulee olla perhekeskeistä ja isät tulee ottaa osallisiksi vauvan hoitoon. Myös Mesiäislehto-Soukan (2005, 124) tutkimuksen mukaan isät kokevat lapsivuodeosastolla annetun ohjauksen ja opetuksen tärkeänä. Soukan (1997, 38) laadullisessa fenomenologisessa tutkimuksessa isät kuitenkin kokivat jääneensä kaipaamaan lisää lapsen käsittelyn ja hoidon ohjausta sekä vaipanvaihdon opettamista.

3.2 Ohjauksen merkitys jaetun vanhemmuuden tukemisessa

Perhekeskeisyyden periaatteena on asiakaslähtöinen työote. Vuorovaikutuksellisessa tukemisessa ja ohjaamisessa tavoitteena on vahvistaa perhettä ja löytää niitä voimavaroja, joita sillä on. Perhekeskeisessä lähestymistavassa olennaisinta on se, että jokainen perheenjäsen voi osallistua perhettä koskevaan hoitoon ja tukemiseen. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2002, 196.)

Molempien vanhempien kohtelemisen tasavertaisina on tärkeää, kuten Rekiläkin (2004, 60) tutkimuksessaan toteaa. Äidit ymmärtävät, että hyvä suhde lapsen ja isän välillä ei synny itsestään, vaan vaatii isältä riittävästi aikaa ja mahdollisuuksia osallistua vauvan hoitoon. Siksi onkin tärkeää ottaa isä tasavertaisesti huomioon vauvanhoitoa opeteltaessa. Samansuuntaisia tuloksia ovat saaneet myös Kaila-Behm (1997) tutkiessaan ensimmäisen lapsensa saaneita isiä ja Hildingsson, Thomas, Engström Olofsson ja Nysted (2009) tutkiessaan kvantitatiivisessa kohorttitutkimuksessaan ruotsalaisten isien tyytyväisyyttä lapsivuodeosastolla oloaikana.

Salonen, Kaunonen, Åsted-Kurki, Järvenpää, Isoaho ja Tarkka (2010) toteuttivat kvantitatiivisen tutkimuksen, jossa selvitettiin äidin ja isän vanhemmuuteen liittyvää tyytyväisyyttä sekä äidin ja isän välisiä vanhemmuuden kokemuksia. Tutki-

muksesta selvisi, että äidit ovat tyytyväisempiä omaan itseensä ja vanhemmuuden kokemukseensa kuin isät. Tyytyväisyyteen vaikuttavia tekijöitä tutkimustulosten mukaan olivat itsetuntemus, masennusoireet, lapsikeskeisyys, mieliala kotiutumisen yhteydessä sekä vauvan ymmärtäminen. Myös perheen toimivuus, terveys ja henkilökunnan antama ohjaus vaikuttivat tyytyväisyyteen merkitsevästi. Perhekeskeinen hoito sekä vanhemmille annettu mahdollisimman hyvä ohjaus mahdollistavat kannustavan ympäristön molempien vanhempien kannalta.

Rekilä (2004, 60–61) toteaa, että osalle äideistä perhe on tuki ja voimavara, joka auttaa heitä jaksamaan. Äideille onkin tärkeää, että hoitajat kohtelevat isää hyvin ja koko perhe otetaan huomioon kiinteänä kokonaisuutena. Jotkut isät jäävät kuitenkin vieraan asemaan ja vauvan hoidon ohjaus ja neuvonta annetaan pelkästään äidille. Rekilän tutkimuksessa havaittiin tällaista passiiviseksi torjunnaksi tulkittavaa toimintaa muun muassa tiukkoja aikatauluja noudattavien hoitajien osalta.

Hildingssonin ym. (2009) mukaan isien tyytymättömyyttä lapsivuodeosastolla oloaikanaan ennustavat eniten henkilökunnan tuen puuttuminen, huono kohtelu, tyytymättömyys ympäristöön ja rajoitetut vierailuajat. Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että vanhemmat tulisi kohdata kokonaisuutena eli perheenä.

Rekilän (2004,62) tutkimuksen mukaan osa äideistä kokee perheen olevan olemassa sen jäsenten kautta. Heille perheen äidin ja isän roolien muotoutuminen on tärkeää. Äidit kantavat huolta isän ja vauvan suhteen syntymisestä ja ovat helpotuneita, kun suhde lähtee äidin mielestä oikeaan suuntaan jo sairaalassa. Rekilä toteaaakin, että hoitajat tukevat tämän suhteen syntymistä ottamalla isän aktiivisesti mukaan vauvan hoitoihin.

Lisäksi Rekilän (2004, 62) tutkimuksessa ilmenee, että äideille on tärkeää, että isä voi olla läsnä koko sairaalassaoloajan ja osallistua vauvan hoidon opetteluun siinä missä äitikin. Varsinkin esikoisen saaneiden isien mielestä on tärkeää saada tietoa lapsen hoitoon ja synnytyksestä toipumiseen liittyvistä asioista. Osallistuminen vauvan hoitoon antaa isälle mahdollisuuden löytää uutta elämänsisältöä läheisestä suhteesta vauvaan ja tukee perheen yksilöllistä vuorovaikutusta.

3.3 Ohjauksen keinot varhaisen vuorovaikutuksen tukemisessa

Lapsen kasvu, kehitys ja hengissä säilyminen ovat täysin riippuvaisia siitä, miten hänen lähellään olevat muut ihmiset häneen suhtautuvat. Yksilön koko tulevaisuus on varhaisten ihmissuhteiden armoilla. Ihmissuhde muodostuu kaikesta yhdessä olemisesta ja vuorovaikutuksesta, joka toistuu riittävän usein ja kestää tarpeeksi pitkään. Näistä toistuvista vuorovaikutushetkistä vähitellen kasvaa vanhempi-lapsisuhte, joka on elämänmittainen kiintymysside. (Tamminen 2005, 46.) Vanhempi-lapsisuhteen kautta kehittyy lapselle minäkuva, jolle lapsi rakentaa myös kaikki myöhemmät ihmissuhteensa. Tärkeintä on ymmärtää, että lapsi ja vanhemmat ovat erottamaton kokonaisuus. (Korhonen 1999, 27–29.)

Siltalan (2003, 16) mukaan varhaisen vuorovaikutuksen peruselementtejä ovat antaminen ja saaminen. Varhaisessa vuorovaikutuksessa vanhemman tehtävänä on antaa vauvalle hoivaa, ravintoa ja suojaa, johon vauva vastaa. Varhainen vuorovaikutus alkaa jo raskauden aikana, kun äiti muuttaa elintapojaan vauvan hyväksi. Vauva ja vanhemmat ovatkin valmiita vastavuoroiseen vuorovaikutukseen jo syntymähetkestä lähtien. Vuorovaikutuksen keinoja ovat katsekontaktit, ilmeet, eleet, liikkeet ja kieli. Suurin osa vanhemmista toimii vaistomaisesti vauvansa kanssa oikein. He osaavat koskettaa hellästi, puhua lempeällä äänellä, katsoa vauvaansa läheltä ja suojata vauvan ympäristöä.

Tammisen (2005, 46–48) mukaan varhainen vuorovaikutus on kaikkea sitä, mitä lapsen vanhemmat tekevät lapsen kanssa eli perushoitoa, yhdessäoloa ja leikkiä. Vuorovaikutus taas on kahden osapuolen välistä kommunikointia, jossa vuorovaikutus alkaa aina toisen osapuolen, vauvan tai vanhemman, aloitteesta. Lapsi tarvitsee tunteen, että hänen vuorovaikutukseensa vastataan ja myös hän voi aloittaa vuorovaikutustapahtuman.

Lapsen yksi perustarpeista on hoivan tarve. Se, miten vanhemmat tyydyttävät lapsen perustarpeet, kuten ravinnon, puhtauden, unen ja lämmön, on vuorovaikutuksellista tukemista ja samalla myös psyykkistä hoivaamista. Lapsen kannalta ei ole oleellista ainoastaan, että lapsi saa mitä tarvitsee, vaan oleellista on myös aikuisen herkkyyys tunnistaa lapsen tarpeet ja kyky oivaltaa lapsen viestejä. Mitä pienempi

lapsi on kyseessä, sitä suurempi on lapsen hoivan tarve. Hoivaaminen onkin lähtökohta, jossa vanhemman ja lapsen välinen suhde muodostuu. Aikuisen konkreettisella tekemisellä kuten syöttämisellä ja pesemisellä on vaikutusta siihen, miten lapsi olemassaolonsa kokee. (Tamminen 2005, 77–81.)

Riittävän herkkä ja lapsen tarpeisiin vastaava vuorovaikutus lapsen ja häntä hoivaavan aikuisen välillä on lapsen tunne-elämän, sosiaalisen ja tiedollisen kehityksen kannalta kaikkein tärkein ja edellyttävän tekijä. Vanhemmuuteen ja lapsen syntymään valmistautuminen on prosessi, joka alkaa jo odotusaikana. Varhaiseen vuorovaikutukseen ohjaamisessa ja tukemisessa on huomioitava se, että henkilön, joka toteuttaa tämän kaltaista ohjaamista, on oltava riittävän tietoinen siitä, mitä on varhainen vuorovaikutus ja miksi se on tärkeä osa lapsen kehittymistä. (Puura 2003, 475–477.)

Vilén, Leppämäki ja Ekström (2002, 20) toteavat, että vuorovaikutuksellisessa ohjaamisessa ja tukemisessa on olennaista asiakaslähtöisyys ja sen on lähdettävä vanhempien tarpeista. Jokainen perhe on erilainen, ja vuorovaikutus on rakennettava yksilöllisesti jokaisen perheen tarpeita vastaaviksi ja niistä lähtökohdista, joita on tarjolla. Vuorovaikutuksen tavoitteet ja tuen tarve määritellään aina yhdessä vanhempien kanssa. Ammattihenkilöllä, kuten terveydenhuollon ammattilaisella, tulee olla taidot ja asiantuntemus, joiden avulla hän pystyy ohjaamaan ja viemään vuorovaikutusta eteenpäin. Perheen voimavarojen ja tarpeiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon, että jokaisella on omat tarpeensa, joihin pyritään löytämään vastauksia. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2002, 36, 53.)

Voidakseen tukea ja auttaa ohjaajan on kyettävä tunnistamaan myös ongelmatilanteita. Ohjaajalla on oltava tietoa keinoista, joilla puuttua ongelmatilanteisiin ja taitoa luoda asiakassuhde, jossa molemmat vanhemmat uskaltavat kertoa mahdollisista ongelmista. Vanhempien kanssa tehtävä työ nähdään prosessina, joka alkaa luottamussuhteen luomisesta. Ohjaajan on ensisijaisesti kyettävä tarkastelemaan omia vuorovaikutustaitojaan sekä valmiuksiaan erilaisissa tilanteissa. Ohjaajan on kyettävä kuuntelemaan ja olemaan vastavuoroinen keskustelija. Ohjaajan on pystyttävä antamaan erilaisia vaihtoehtoja ja toimintamenetelmiä sekä osattava tukea

ja kunnioittaa vanhempien päätöksiä erilaissa varhaisen vuorovaikutuksen menetelmissä. Tukemiseen liittyvissä asioissa on tärkeä osata antaa vanhemmille aikaa ja mahdollisuuksia. (Puura 2003, 477–479.)

Puuran (2003, 481–483) mukaan varhaisen vuorovaikutuksen tukemisessa on olennaista positiivisen ilmapiirin luominen sekä rohkaisevan ja luottavaisen palautteen antaminen. Vuorovaikutustaitoja tulee vahvistaa rohkaisevasti varsinkin silloin, kun vanhempi ei jostain syystä pääse tai hakeudu vuorovaikutukseen lapsensa kanssa. Positiivisen ja rohkaisevan palautteen avulla pyritään edistämään ja vahvistamaan niitä pieniäkin kontakteja ja tuokioita, joita lapsen ja vanhemman välillä on. Tavoitteena on myös lisätä vanhemman aloitteellisuutta ja vahvistaa äidin sekä isän tunnetta siitä, että juuri hän on vanhempana kaikkein tärkein lapselle. Ohjaajan on tarkoitus sanallisesti vahvistaa vanhempien luottamusta vuorovaikutuksen syntyisessä ja lapsen eleiden tunnistamisessa ja niihin vastaamisessa. Ohjaajan omat tavat toimia ja näyttää esimerkkiä pienillä teoilla lasta kohtaan ovat suuntaa antavia tapoja vanhempien toiminnalle. Tätä kautta myös ohjaajan omat keinot ja tavat toimia edesauttavat varhaisen vuorovaikutuksen kehittymisen onnistumista vanhempien ja lapsen välillä.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa isien kokemuksia saamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla esikoisen syntymän jälkeen.

Työn tavoitteena on isien kokemusten perusteella tuoda esiin uusia näkökulmia vauvan hoitoon liittyvästä ohjauksesta Päijät-Hämeen keskussairaalan lapsivuodeosastolla. Tätä kautta työntekijät pystyisivät nykyistä paremmin vastaamaan isien tarpeisiin ohjaustilanteissa niin lapsivuodeosastoilla kuin neuvoloissa. Isien kokemuksiin perustuvan tiedon myötä pystyttäisiin myös kokonaisvaltaisemmin ja entistä paremmin tukemaan perheiden kotona selviytymistä.

Opinnäytetyössä on neljä tutkimuskysymystä:

1 Millainen on isien kokemus saamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla?

2 Miten isät ovat kokeneet, että heitä on ohjattu varhaiseen vuorovaikutukseen lapsivuodeosastolla?

3 Millaisista lapsivuodeosastolla ohjatuista käytännön taidoista isät kokivat olleen hyötyä vauvan hoidossa?

4 Millaisia asioita isät olisivat mahdollisesti halunneet vauvan hoidon ohjauksen lapsivuodeosastolla sisältävän?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimusmenetelmä

Tämä tutkimus on laadullinen. Tutkimuksen aineistonkeruun välineeksi valittiin avoimet kysymykset. Kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta on vaikea määritellä tarkkarajaisesti, koska sillä tarkoitetaan kokonaista joukkoa erilaisia tulkinnallisia tutkimuskäytäntöjä. Yhteistä näille on löytää tai paljastaa tosiasioita tutkittavasta ilmiöstä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152.)

Tässä tutkimuksessa kuvataan isien kokemuksia saamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla. Metsämuuronen (2001, 9, 22) ja Hirsjärvi ym. (2004, 152) sanovat laadullisen tutkimuksen pyrkivän kuvaamaan todellisen elämän jotakin ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Tähän sisältyy ajatus, että todellisuus on moninainen, ja kohdetta pyritäänkin tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tutkimuksessa käytetyt avoimet kysymykset antavat isille mahdollisuuden kertoa tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman laajasti ja kokonaisvaltaisesti.

Viitekehystä varten tiedonhaku tehtiin seuraavilla hakusanoilla: lapsivuodeosasto, isien kokemukset, jaettu vanhemmuus, esikoinen, esikoislapsi, ohjaus, ohjaus lapsivuodeosastolla, varhainen vuorovaikutus, postnatal care, father's role, new fatherhood ja newborn. Käytetyt tietokannat olivat Medic, PubMed, Linda ja Cinahl.

5.2 Tiedonantajat ja aineiston keruu

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta. Tutkimus alkaa siitä, että tutkija kartoittaa kentän, jossa hän toimii. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tai että heillä on kokemusta asiasta. Tiedonantajien valinnan ei tule olla satunnaista vaan harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85–86; Hirsjärvi ym. 2004, 170–171.) Tämän vuoksi kohderyhmäksi

valittiin Päijät-Hämeen keskussairaalassa esikoisensa saaneet isät, koska heillä on kokemusta ja tietoa tutkittavasta ilmiöstä.

Avoimia kysymyksiä sisältävällä kyselylomakkeella (LIITE 1) tiedusteltiin isien kokemuksia siitä, millaista ohjausta he olivat saaneet lapsivuodeosastolla. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 72–75) toteavat, että kun on kyseessä ihmisten kokemuksellinen tieto ja halutaan saada selville, mitä ihminen ajattelee, saadaan se selville kysymällä heiltä avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset nousevat tutkimukseen kerätystä teoriasta.

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä haluttiin selvittää, millainen on isien kokemus saamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla. Tähän tutkimuskysymykseen haettiin vastauksia seuraavilla avoimilla kysymyksillä:

- Miten sinut otettiin mukaan vauvan hoidon ohjaukseen lapsivuodeosastolla?
- Miten sinut huomioitiin vauvan hoidon ohjauksessa lapsivuodeosastolla?
- Mitä vauvan hoitoon liittyviä asioita sinulle ohjattiin lapsivuodeosastolla?
- Miten koit saamasi vauvan hoidon ohjauksen lapsivuodeosastolla?

Toisella tutkimuskysymyksellä puolestaan selvitettiin, miten isät ovat kokeneet, että heitä on ohjattu varhaiseen vuorovaikutukseen lapsivuodeosastolla. Tämä tutkimuskysymys sisälsi seuraavat avoimet kysymykset:

- Miten sinua ohjattiin lapsivuodeosastolla vastaamaan vauvan antamiin erilaisiin ilmaisuihin?
- Minkälaista ohjausta sait lapsivuodeosastolla vauvan kanssa olemiseen ja seurustelemiseen?

Kolmannella tutkimuskysymyksellä kartoitettiin, millaisista lapsivuodeosastolla ohjatuista käytännön taidoista isät kokivat olleen hyötyä vauvan hoidossa. Tätä tiedusteltiin seuraavalla avoimella kysymyksellä:

- Millaisista lapsivuodeosastolla ohjatuista vauvan hoitoon liittyvistä asioista on ollut sinulle hyötyä?

Neljännellä tutkimuskysymyksellä selvitettiin, millaisia asioita isät olisivat mahdollisesti halunneet vauvan hoidon ohjauksen lapsivuodeosastolla sisältävän. Tätä kysyttiin seuraavalla avoimella kysymyksellä:

- Millaisia asioita olisit halunnut vauvan hoidon ohjauksen sisältäneen lapsivuodeosastolla?

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Lahden kaupungin neuvoloiden kanssa. Aineistonkeruu tapahtui maaliskuussa 2010. Esittelykirjeet (LIITE 2) ja avoimia kysymyksiä sisältävät lomakkeet annettiin isille kirjekuorissa äitiysneuvolasta kotikäynnin yhteydessä, ja tällöin lapsen syntymästä oli kulunut noin viikko. Lomakkeiden palautus tapahtui anonymisti, ja lomakkeet palautettiin suljetussa kirjekuoressa ensimmäisen lastenneuvolakäynnin aikana. Lomakkeita palautui neuvoloiden kautta määräaikaan mennessä kolme. Vastausten määrä ei kuitenkaan ollut riittävä tulosten analysointiin, joten pohdimme uusia keinoja aineiston rikastuttamiseksi.

Laadullisessa tutkimuksessa tulisi pyrkiä kuvaamaan mahdollisimman kattavasti tutkimuskohteena olevaa ilmiötä ja joskus tutkijan on kerättävä tietoa useammilta osallistujaryhmiltä. Tutkimuksen toteutuksen kannalta tutkija voi edetä niin, että osallistujien määrää lisätään tarpeen mukaan. (Kylmä & Juvakka, 2007, 58-59.) Aineiston rikastuttamiseksi lomakkeita jaettiin myös eri verkostoja käyttäen esikoisensa saaneille isille. Tätä kautta lomakkeita palautui vielä kuusi, jotka myös palautettiin anonymisti suljetussa kirjekuoressa.

5.3 Aineiston analyysi

Tutkimuksessa käytetään sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi on menettelytapa, jolla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Se on tapa järjestää, kuvailla ja kvantifioida tutkittavaa ilmiötä. Sisällönanalyysissä pyritään rakentamaan sellaisia malleja, jotka esittävät tutkittavaa ilmiötä tiivistetyssä muodossa ja joiden avulla tutkittava ilmiö voidaan käsitteellistää. Analyysin lopputuloksena tuotetaan tutkittavaa ilmiötä kuvaavia kategorioita. (Kyngäs & Van-

hanen 1999, 3–4; Tuomi & Sarajärvi 2002, 93.)

Laadullinen sisällönanalyysi voidaan kuvata karkeasti kolmevaiheiseksi prosessiksi, johon kuuluu aineiston residointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Aineiston pelkistämässä vastaukset pelkistetään niin, että tutkimukselle epäolennainen aines karsitaan pois. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–114.)

Saadut esseevastaukset kirjoitettiin sanatarkasti uudelleen tekstiksi ja vastaukset jaettiin tutkimuskysymysten mukaisiin ryhmiin. Ryhmitelty aineisto luettiin useaan kertaan läpi. Aineistosta kerättiin lausumia, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin ja nämä lausumat pelkistettiin. Pelkistetyt ilmaukset ryhmiteltiin samankaltaisuuksien mukaan ja nimettiin sisältöä kuvaavalla käsitteellä, ja näin saatiin alakategorioita. Alakategorioita yhdisteltiin niin, että saatiin yläkategoriat, jotka antoivat lopulliset vastaukset tutkimuskysymyksiin (LIITE 3).

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Isien kokemukset saamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla

Isien kokemuksista käy ilmi, että ohjaus toteutuu vaihtelevasti lapsivuodeosastolla. Osa isistä koki ohjauksen toteutuneen hyvin, kun taas osa isistä jäi kokonaan ilman ohjausta. Ohjausta saaneet isät kertoivat olleensa mukana ohjaustilanteissa ja saaneensa tarpeen mukaista ohjausta vauvan perustarpeista huolehtimiseen. Ilman ohjausta jääneet isät eivät edes välttämättä tienneet ohjauksen mahdollisuudesta.

Ohjaustilanteissa mukana olleet isät kokivat, että heidät oli otettu hyvin mukaan ohjaustilanteisiin. Isien mielestä heidät huomioitiin ja heillä oli ollut mahdollisuus osallistua jokaiseen ohjaustilanteeseen lapsivuodeosastolla. He myös olivat kokeneet, että heitä arvostettiin isänä. Nämä isät olivat kokeneet ohjauksen olleen hyvää tai todella hyvää.

” isää arvostetaan ja halutaan mukaan”

”kohdeltiin täyspäiväisenä vauvan vanhempana ja huoltajana”

”todella hyvin, kaikki asia näytettiin ”kädestä pitäen””

Isät kokivat ohjauksen olleen hyvin toteutettua. Isät kertoivat hoitajien sopineen ohjausaikoja isän aikatauluun sopivaksi ja he kokivat saaneensa ohjausta myös tarpeen mukaan. Ohjauksen he kokivat selkeänä, henkilökohtaisena ja tasavertaisena äidin kanssa.

” tietoa sai selkeästi, epäselvät asiat selvitettiin”

” kysyttiin sopivaa aikaa”

” opetettiin kummallekin vanhemmalle”

Isät kertoivat, että ohjaus sisälsi vauvan perustarpeista huolehtimisen. Vauvan käsittelyä käytiin läpi kylvetysohjauksessa sekä pukemisessa. Vauvan perushoitoon kuuluvista asioista isille ohjattiin myös syöttäminen, vaipanvaihto, navan ja ihon hoito sekä peseminen.

” näytti pesemisen ”

” kuinka vauvaa olisi hyvä käsitellä ”

” äidinmaidon syöttäminen tuttipullosta ”

Osa isistä ei ollut saanut ohjausta ollenkaan. Isät kertoivat, että ohjaus annettiin äidille ja heitä korkeintaan tervehdittiin. Isiä ei huomioitu ja he kokivat jääneensä taustarooliin. Edes ohjausmahdollisuudesta ei kaikille kerrottu.

” aika äitikeskeistä toimintaa ”

” ei tullut ilmi että ohjausta olisi ollut mahdollista saada ”

” isä oli enemmän taustaroolissa ”

6.2 Isien kokemukset saamastaan ohjauksesta varhaiseen vuorovaikutukseen lapsivuodeosastolla

Isien saama ohjaus varhaiseen vuorovaikutukseen lapsivuodeosastolla oli toteutunut vaihtelevasti. Suurin osa isistä koki jääneensä ilman minkäänlaista ohjausta varhaisen vuorovaikutuksen osalta. Muutamat isät kertoivat saaneensa jonkinlaista ohjausta varhaiseen vuorovaikutukseen vauvan kanssa. Näitä isiä oli kannustettu olemaan vauvan kanssa ja ohjattu vastaamaan vauvan itkuun.

Isät, jotka eivät olleet saaneet ohjausta varhaiseen vuorovaikutukseen, kokivat ohjauksen toteutuneen vain äidille tai sitä ei ollut toteutettu ollenkaan.

” ei mitenkään ”

” ohjaus tapahtui äidille ”

” ei ohjausta ”

Isät, jotka olivat saaneet jonkinlaista ohjausta varhaiseen vuorovaikutukseen vauvan kanssa, kokivat sen sisältäneen lähinnä vauvan kanssa olemista ja vauvan itkuun vastaamista. Hoitajat olivat ohjanneet ja kannustaneet heitä pitämään vauvaa sylissä ja antamaan paljon aikaa vauvalle. Isille oli kerrottu myös vauvan itkun mahdollisista syistä ja heitä oli ohjattu vastaamaan vauvan ääneen ja itkuun.

” paljon aikaa vauvan kanssa ja pitää sylissä ”

” käytiin läpi yleisimmät syyt”

” kannustusta olemaan mukana”

6.3 Isien kokema hyöty vauvan hoitoon annetusta ohjauksesta lapsivuodeosastolla

Ne isät, jotka olivat saaneet ohjausta lapsivuodeosastolla, kokivat ohjatuista asioista olleen hyötyä vauvan hoidossa osastolta kotiutumisen jälkeen. Isien mielestä eniten hyötyä oli ohjauksesta, joka sisälsi vauvan puhtaudesta ja ravitsemuksesta huolehtimisen. Myös ohjaus vauvan kanssa olemiseen koettiin hyödylliseksi.

Vauvan puhtaudesta huolehtiminen sisälsi kylvetyksen, pesun, vaipanvaihdon, ihon ja navan hoidon sekä yleisen hygieniasta huolehtimisen ohjauksen. Isät kokivat nämä asiat kaikista hyödyllisimmiksi käytännön taidoiksi vauvan hoidossa. Hyödyllisiksi taidoiksi koettiin myös vauvan syöttäminen tuttipullosta sekä vauvan käsittely ja erilaiset syliasennot, jotka oli ohjattu isille lapsivuodeosastolla.

” erityisesti hyötyä on ollut ohjeet vauvan ihon hoidosta, hygieniasta”

” Kylvetys, vaipan vaihto, syliasennot”

” tuttipullosta syöttäminen joka ohjeistettiin hyvin”

6.4 Isien toiveet ohjauksen sisällöstä lapsivuodeosastolla

Muutama isä koki ohjauksen lapsivuodeosastolla olleen riittävän kattavaa ja odotuksia vastaavaa. Suurin osa isistä kuitenkin toivoi mahdollisuutta osallistua ohjaukseen, joka sisältäisi ohjausta vauvan perushoidosta, terveydestä ja varhaisesta vuorovaikutuksesta.

Isät toivoivat, että hoitajat mahdollistaisivat isien ohjaukseen osallistumisen paremmin sopimalla ohjausajoista isien kanssa. Isät nostivat esiin myös sen, että miehiä tulisi huomioida enemmän lapsivuodeosastolla. Lisäksi isien mielestä uu-

sioperheiden tarpeet tulisi ottaa huomioon nykyistä paremmin, koska isä saattaa olla ensikertalainen, vaikka äidillä olisikin jo aikaisempia lapsia.

” henkilökunnan tulisi ottaa huomioon uusioperheen tarpeet ”

” miehen pitää saada aktiivisempi rooli osastolla ”

” aikatauluista vois sopia myös isän kanssa ”

Isät toivoivat, että osastolla olisi toteutettu enemmän vauvan perushoidon ohjausta. Heidän mielestään ohjauksen tulisi sisältää vaipanvaihdon, pesemisen, kylvetyksen, vauvan syöttämisen, pukemisen ja käsittelyn ohjausta. Muutama isä toivoi ohjausta vauvan terveyteen liittyvistä asioista, kuten miten tulisi toimia, jos vauva sairastuu, tai miten äidin synnytyksen jälkeen käyttämät särkylääkkeet vaikuttavat vauvaan. Isät olisivat halunneet ohjausta myös varhaiseen vuorovaikutukseen vauvan kanssa, jotta he oppisivat lukemaan vauvan antamia viestejä paremmin.

” syöttäminen, vaipanvaihto, kylvetys jne ”

” äidin käyttämien särkylääkkeiden vaikutuksia vauvaan ”

” juuri lisää keinoja lapsen ”viestien lukemiseen ” ”

7 POHDINTA

7.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Krause ja Kiikkala (1996, 130) toteavat, että laadullisen tutkimuksen luotettavuus on erittäin tärkeä osa hoitotieteellistä tutkimusta. Luotettavuuden tarkastelu alkaa tutkimustehtävän tarkastelulla sekä selvittämällä, saako tutkimusaineistosta vastausten tutkimuskysymyksiin. Tuomi ja Sarajärvi (2002, 87–88) sanovat, että tutkimukseen valituilla henkilöillä on oltava mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta ilmiöstä eikä näiden henkilöiden valinnan tule olla satunnaista vaan harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. Tämän vuoksi kohderyhmäksi valittiin Päijät-Hämeen keskussairaalassa esikoisensa saaneet isät, koska heillä on kokemusta ja tietoa tutkittavasta ilmiöstä.

Laadullisessa tutkimuksessa keskeisin luotettavuuden kriteeri on tutkija itse, joten luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. Luotettavuutta voidaan arvioida pohtimalla tutkimuksen uskottavuutta, tutkimustulosten siirrettävyyttä, yleistettävyyttä sekä sitä, miten raportti on kirjoitettu. (Eskola & Suoranta 2005, 52, 211–212; Hirsjärvi ym. 2004, 177.)

Luotettavuuden kannalta sisällönanalyysin ongelmana on pidetty sitä, että tulos perustuu tutkijan subjektiiviseen näkemykseen asiasta eikä tutkija pysty tarkastelemaan analyysiprosessia objektiivisesti (Kynäs & Vanhanen 1999, 10). Tutkimuksen luotettavuutta lisää osaltaan se, että opinnäytetyön tekijöitä oli kolme. Kun tulosten analysoijia ja tulkitsijoita oli kolme, emme päässeet sokeutumaan omille subjektiivisille tulkinnoillemme. Myös todennäköisyys virhetulkinnoissa väheni. Kolmen tutkijan ansiosta johtopäätökset olivat näkökulmaltaan laajempia ja objektiivisempia kuin yksin tehdyssä työssä.

Kynäksen ja Vanhasen (1998, 10) mukaan sisällönanalyysin haasteena pidetään sitä, miten tutkija onnistuu aineiston pelkistämisessä ja kategorioiden muodostamisessa niin, että ne kuvaavat mahdollisimman luotettavasti tutkittavaa ilmiötä.

Tutkimustulosten yhteydessä on näkyvissä tiedonantajien suoria lainauksia, jotka täydentävät tutkimuksen tuloksia ja näin ollen lisäävät tulosten luotettavuutta. Työssä on liitteenä kaaviot koko analysointiprosessista. Niissä näkyy, kuinka aineisto on pelkistetty ja miten eri kategoriat ovat muodostuneet.

Tutkijan on pystyttävä osoittamaan yhteys tuloksen ja aineiston välillä, sillä se on luotettavuuden ja eettisyyden kannalta erittäin tärkeää (Kyngäs & Vanhanen 1998, 10). Tutkimustulosten ja teoreettisen aineiston välillä löytyi yhteys, joka osoittaa, että saatuja tuloksia voidaan pitää luotettavina. Tämä osoitetaan tarkemmin tutkimustulosten tarkasteluosiossa.

Tutkimuksen tuloksia analysoidessa aineisto alkoi toistaa itseään. Täten totesimme aineiston olevan riittävä. Tuomen ja Sarajärvenkin (2009, 87) mukaan aineiston voidaan sanoa olevan riittävä, kun se alkaa toistaa itseään. Tällöin tiedonantajat eivät tuota enää mitään uutta tietoa tutkimusongelman kannalta.

Laadullisen tutkimuksen eettiset kysymykset taas voivat koskea tutkimuslupaa, aineiston keruuta ja tutkimuksesta tiedottamista. (Eskola & Suoranta 2005, 52, 211–212; Hirsjärvi ym. 2004, 177.) Yhteistyösopimus tehtiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa ja tutkimuslupa haettiin Lahden kaupungin sosiaali- ja terveysvirastolta. Lopullinen raportti kirjoitettiin huolellisesti ja tutkimustuloksia arvioitiin kriittisesti.

Tutkimuksen uskottavuus perustuu siihen, että eettiset ratkaisut ja uskottavuus kulkevat täysin yhdessä ja tutkijat noudattavat hyvää tieteellistä käytäntöä. Tuomen ja Sarajärven (2002, 129) mukaan hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä ja tulosten esittämisessä sekä muiden tutkijoiden työn ja saavutusten asianmukaista huomioon ottamista. Nämä seikat näkyvät valmiissa raportissa asianmukaisina lähdemerkintöinä.

Leino-Kilven ja Välimäen (2003, 292) mukaan keskeisintä eettiselle näkökulmalle on, että aineisto analysoidaan tieteellisesti luotettavasti ja hyödyntäen koko kerättyä aineistoa. Jos tietolähteet ovat vastanneet kaikkiin kysymyksiin, ei ole hyväk-

syttävää jättää jotakin vastausta analysoimatta. Tutkimuksessa tulee huomioida myös se, että tietolähteiden yksityisyyttä kunnioitetaan. Kuulan (2006, 64) mukaan yksityisyyden kunnioittaminen tarkoittaa sitä, että ihmisillä itsellään tulee olla oikeus määrittää se, mitä tietoja he tutkimuskäyttöön antavat. Tutkimustuloksia ei myöskään saa kirjoittaa niin, että yksittäiset tietolähteet olisivat niistä tunnistettavissa. Saatu aineisto käsiteltiin luottamuksellisesti ja raportti kirjoitettiin siten, ettei ketään pystytä tunnistamaan. Tiedonantajilta saatu aineisto tuhottiin asianmukaisesti tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Näin estettiin aineiston joutumisen väärin käsiin.

Tutkimusetiikassa periaatteita ovat myös haitan välttäminen, ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja autonomia. Tutkimuksesta saadun hyödyn tulee olla suurempi kuin siitä aiheutuva haitta, varsinkin jos tutkitaan ihmisen sosiaalista kokemusmaailmaa. Tutkimukseen osallistumisen tulee olla vapaaehtoista ja tutkimukseen osallistuvalla henkilöllä on oikeus vetäytyä tutkimuksesta, jos hän niin haluaa. (Kylmä & Juvakka 2007, 143–149.) Tutkimuksesta ei aiheutunut tiedonantajille haittaa ja saatuja tuloksia pystytään hyödyntämään tulevaisuudessa. Tutkimukseen vastaaminen oli isille vapaaehtoista, ja heillä oli oikeus vetäytyä tutkimuksesta missä vaiheessa tahansa.

7.2 Tutkimustulosten tarkastelua

Tutkimustulostemme mukaan isien saama ohjaus lapsivuodeosastolla oli ollut vaihtelevaa. Osa isistä oli kokenut ohjauksen toteutuneen hyvin ja sisällöltään ohjauksen olleen selkeää ja tarpeenmukaista. Osalle isistä ohjausta ei ollut annettu lainkaan tai se oli ollut riittämätöntä ja kohdistettu enemmän äidille. Isien mukaan lapsivuodeosastolla oli ohjattu lähinnä vauvan perushoitoon liittyviä asioita, kun taas varhaisen vuorovaikutuksen ohjaaminen oli ollut vähäistä.

Kyngäs ja muut (2007, 11–12) toteavat, että vanhemmilla on oikeus ohjaukseen ja ammattihenkilöllä on velvollisuus toteuttaa sitä. Tutkimustuloksistamme selvisi, että osalle isistä ohjausta oli annettu, kun taas osa oli jäänyt ilman sitä. Tulostem-

me mukaan voidaan siis todeta, että ammattihenkilöiden tulisi kiinnittää enemmän huomiota ohjauksen toteuttamiseen lapsivuodeosastolla. Ammattihenkilöiden tulisi huomioida isät paremmin ja mahdollistaa isien ohjaukseen osallistuminen, esimerkiksi sopimalla ohjauksaikoja ja selvittämällä isien ohjauksen tarve. Rekiläkin (2004, 60) toteaa, että isälle olisi annettava riittävästi aikaa ja mahdollisuuksia osallistua vauvan hoitoon.

Hildingsson (2007, 113) toteaa, että isät tulee ottaa osallisiksi vauvan hoitoon. Rekilän (2004, 59) mukaan asiakas saattaa jäädä yksin ongelmiensa kanssa ja olisikin tärkeää oppia tunnistamaan juuri ne asiakkaat, jotka tarvitsevat tukea ja konkreettista opetusta vauvan hoidossa. Tutkimuksessamme selvisi, että esimerkiksi uusioperheiden isät saattavat jäädä ilman ohjausta, koska hoitohenkilökunta olettaa isällä olevan aikaisempaa kokemusta vauvan hoidosta. Kaikki isät eivät myöskään olleet tietoisia, että lapsivuodeosastolla olisi ollut mahdollisuus saada ohjausta, tai isät eivät tieneet, milloin ohjausta annetaan eivätkä sen vuoksi osanneet olla paikalla oikeaan aikaan.

Kyngäksen ja muiden (2007, 74) tutkimuksessa selvisi, että vanhemmat arvostavat yksilöohjausta, koska se mahdollistaa heidän tarpeistaan lähtevän ohjauksen. Tutkimuksessamme saimme samansuuntaisia tuloksia, koska isät kokivat hyvänä henkilökohtaisen ja tarpeenmukaisen ohjauksen. Tuloksistamme selviää myös, että isät kokivat tasavertaisen ohjauksen äidin kanssa tärkeänä. Myös Rekilä (2004, 60), Kaila-Behm (1997) ja Hildingsson ym. (2009) korostavat tasavertaisen ohjauksen tärkeyttä tutkimustuloksissaan. Tulostemme perusteella tasavertaisuus ei kuitenkaan toteutunut kaikkien isien kohdalla vaan ohjaus annettiin äidille. Rekilänkin (2004, 60–61) tutkimuksessa havaittiin tällaista passiiviseksi torjunnaksi tulkittavaa toimintaa, jolloin isät jäivät vieraan asemaan ja ohjausta annetaan pelkästään äidille.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen (2004, 69) mukaan lapsivuodeosastolla on tarkoitus tukea vanhempia varhaisen vuorovaikutuksen onnistumisessa. Tutkimustulostemme mukaan isien ohjaus varhaiseen vuorovaikutukseen vauvan kanssa oli toteutunut vaihtelevasti. Suurin osa isistä koki jääneensä ilman minkäänlaista ohja-

usta, kun taas muutamat isät olivat saaneet jonkinlaista ohjausta varhaiseen vuorovaikutukseen.

Siltalan (2003, 16) mukaan varhaisen vuorovaikutuksen keinoja ovat katsekontakti, ilmeet, eleet, liikkeet ja kieli. Tammisen (2005,46–48,77–81) mielestä varhainen vuorovaikutus on perushoitoa, yhdessäoloa ja leikkiä ja oleellista on aikuisen herkkyys tunnistaa lapsen tarpeet sekä kyky oivaltaa lapsen viestejä. Tutkimuksesamme selvisi, että isiä oli ainoastaan kannustettu ja ohjattu olemaan paljon vauvan kanssa ja pitämään vauvaa sylissä sekä vastaamaan vauvan itkuun. Heille ei ollut annettu mitään ohjeita vauvan eleiden, ilmeiden tai viestien tunnistamisesta. Puuran (2003, 482–483) mukaan vanhempia tulisi ohjata vauvan eleiden tunnistamisessa ja niihin vastaamisessa.

Yllättävintä tutkimustuloksissamme oli, että isille toteutettu varhaisen vuorovaikutuksen ohjaus oli ollut hyvin vähäistä lapsivuodeosastolla. Isät olisivat halunneet ohjausta varhaisesta vuorovaikutuksesta vauvan kanssa, jotta he oppisivat lukemaan vauvan antamia viestejä paremmin. Ammattihenkilöiden tulisi ehdottomasti panostaa enemmän varhaisen vuorovaikutuksen ohjaamiseen ja tukemiseen. Puuran (2003,483) mukaan ohjaajalla tulisikin olla keinoja ja erilaisia tapoja toimia, jotka edesauttaisivat varhaisen vuorovaikutuksen kehittymistä ja onnistumista vanhempien ja vauvan välillä. Varhaiseen vuorovaikutukseen panostaminen olisi tärkeää, koska Tammisen (2005, 46) mukaan toistuvat vuorovaikutushetket kasvattavat vähitellen vanhempi-lapsisuhdetta, joka on elämän mittainen kiintymysside. Korhonen (1999, 27–29) myös toteaa, että vanhempi-lapsisuhteen kautta kehitty lapselle minäkuva, jolle lapsi rakentaa myös kaikki myöhemmät ihmissuhteensa.

Tutkimustuloksistamme selviää, että isät toivoisivat myös saavansa enemmän ohjausta vaipanvaihtoon, pesemiseen, kylvettämiseen, vauvan syöttämiseen, pukemiseen ja vauvan käsittelyyn. Soukan (1997, 38) tutkimuksessa oli samansuuntaisia tuloksia, joiden mukaan isät jäivät kaipaamaan vauvan käsittelyn ja hoidon ohjausta sekä vaipanvaihdon opettamista.

7.3 Jatkotutkimusaiheita

Tässä työssä tutkimme isien kokemuksia saamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla esikoisen synnyttyä. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista selvittää ohjausta antavien ammattihenkilöiden käsityksiä toteuttamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla. Tällöin voitaisiin nähdä, kuinka samansuuntaisia ovat isien ja ammattihenkilöstön kokemukset ohjauksen toteutumisesta.

Tutkimustuloksistamme kävi ilmi, että ohjaus lapsivuodeosastolla oli vaihtelevaa. Tämän takia voisi tutkia myös sitä, millä keinoin ohjausta voitaisiin kehittää yhtenäisemmäksi.

LÄHTEET

Aldous J., Mulligan G.M. & Bjarnason T. 1998. Fathering over time: what makes the difference? *Journal of marriage and family* 60, 809–820.

Almeida D.M., Wethington E. & McDonald D.A., 2001. Daily variation in paternal engagement and negative mood: implications for emotionally supportive and conflictual interactions. *Journal of marriage and family* 63, 417–429.

Barclay L. & Lupton, D. 1999. The experiences of new fatherhood: a socio cultural analysis. *Journal of advanced nursing* 29,4, 1013–1020.

Beitel A.H. & Parke R.D. 1998. Paternal involvement in infancy: the role of maternal and paternal attitudes. *Journal of family psychology* 12, 268 – 288.

Burchell S.J. 2006. Maternal and infant health in the perinatal period: the father's role. 2008. Toimittanut Burgess A. Viitattu 30.11.2009.

<http://www.fatherhoodinstitute.org/index.php?id=2&cID=736>.

Eskola, J. & Suoranta J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

FatherFacts. 2000. What good are dads? Viitattu 30.11.2009.

<http://www.fatherhoodinstitute.org/index.php?id=3&cID=111>.

Fisher, J.R.W., Cabral de Mello, M., Patel, V. & Rahman, A. 2006. Maternal depression and newborn health. Newsletter for the partnership of maternal, newborn and child health, 2. Geneva.

Goodman, J.H. 2005. Becoming an involved father of an infant. *Journal of obstetrics, gynecological and neonatal nursing* 34, 2, 190–200.

Haapio S., Koski K., Koski P. & Paavilainen R. 2009. Perhevalmennus. Helsinki: Edita.

Hermanson, E. 2007. Lapsiperheen oma kirja. Helsinki: Duodecim.

Hildingsson I. 2007. New parents' experiences of postnatal care in Sweden. *Women and birth* 20, 105 – 113.

Hildingsson, I., Thomas J., Engström Olofsson R. & Nysted A. 2009. Still behind the glass wall? Swedish fathers' satisfaction with postnatal care. *Journal of obstetric, gynaecologic and neonatal nursing* 38,3, 280–289.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Saajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hudson, DB., Elek, SM. & Fleck, CM. 2001. First-time mothers' and fathers' transition to parenthood: infant care self-efficacy, parenting satisfaction and infant sex. *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing* 24, 1, 31–43.

Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS-kustannus.

Huttunen, J. 1999. Muuttunut ja muuttuva isyys. Teoksesta: Mies ja muutos. Kriittisen miestutkimuksen teemoja. Toim. A. Jokinen. Tampere: University Press, 187–195.

Kaila-Behm, A. 1997. Miehestä esikoisen isäksi. Kuopion yliopiston julkaisuja E. *Yhteiskuntatieteet* 49. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Kojima Y., Irisawa M. & Wakita M. 2005. The impact of a second infant on interactions of mothers and firstborn children. *Journal of reproductive and infant psychology* 23,1, 103–114.

Korhonen, A. 1999. Keskosen hoitotyö. Helsinki: Kirjayhtymä.

Krause, K. & Kiikkala, I. 1996. Hoitotieteellisen tutkimuksen peruskysymyksiä. Helsinki: Kirjayhtymä.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Kyngäs, H., Kääriäinen, M., Poskiparta, M., Johansson, K., Hirvonen, E. & Renfors, T. 2007. Ohjaaminen hoitotyössä. Porvoo: WSOY.

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. *Hoitotiede* 11, 3–12.

Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. 2003. Etiikka hoitotyössä. Helsinki: WSOY oppimateriaalit.

Mesiäislehto-Soukka, H. 2005. Perheenlisäys isien kokemana – fenomenologinen tutkimus. Oulu: Oulun yliopisto.

Metsämuuronen, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 2. tarkistettu painos. *Metodologia – sarja 4*. Helsinki: Methelp.

Mykkänen, J. 2010. Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Paajanen, P. 2006. Perhebarometri 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3- vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Väestötutkimuslaitos Katsauksia E 24/2006. Helsinki: Väestöliitto.

- Puura, K. 2003. Terveydenhoitaja varhaisen vuorovaikutuksen tukijana. Teoksesta: Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Toim. P. Niemelä, P. Siltala & T. Tamminen. Helsinki: WSOY, 475–485.
- Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveystyöntekijät. 2009. Synnytys- ja naistentaudit. Viitattu 18.9.2009.
<http://www.phsotey.fi/sivut/sivu.php?id=1431&vy=2310&ryhma=314>
- Rekilä, M. 2004. Asiakaslähtöinen hoitotyö lapsivuodeosastolla. Pro gradu. Oulu: Oulun yliopisto.
- Salonen, AH., Kaunonen, M., Astedt-Kurki, P., Järvenpää, AL., Isoaho, H. & Tarkka, MT. 2010. Parenting satisfaction during the immediate postpartum period: factors contributing to mothers' and fathers' perceptions. Journal of Clinical Nursing. Viitattu 22.4.2010. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20384662>
- Sevón, E. & Huttunen, J. 2002. Arjen palapeli: Odottavan äidin vastuu. Teoksesta Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Toim. A. Rönkä & U. Kinnunen. Jyväskylä: PS-kustannus, 72–98.
- Siltala, P. 2003. Varhainen vuorovaikutus kokemuksen ja tutkimuksen valossa. Teoksesta Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Toim. P. Niemelä, P. Siltala & T. Tamminen. Helsinki: WSOY, 16–43.
- Sinkkonen, J. 2003. Lapsen varhainen isäsuhde. Teoksesta: Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Toim. P. Niemelä, P. Siltala & T. Tamminen. Helsinki: WSOY, 261–267.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. Liite 2. Opas lastenneuvolatoiminnan järjestämiseksi kunnissa.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Toimintaohjelma 2007–2011. STM:n julkaisuja.

Soukka, H. 1997. *Isi on in? Isäksi tuleminen, isien odotukset, kokemukset ja toivomukset perhe- ja synnytysvalmennuksesta*. Pro gradu. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

St John, W., Cameron, C. & McVeigh, C. 2005. Meeting the challenge of new fatherhood during the early weeks. *Journal of obstetrics, gynecological and neonatal nursing* 34, 2, 180–9.

Tamminen, T. 2005. *Olipa kerran lapsuus*. Helsinki: WSOY.

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 5. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Vilén, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2002. *Vuorovaikutuksellinen tukeminen*. Helsinki: WSOY.

Vuori, J. 2004. *Isyyden mallit ja isien valinnat*. Teoksesta: *Isä Kirja*. Toim. I. Aalto & J. Kolehmainen. Tampere: Vastapaino, 29– 64.

Väyrynen, P. 2007. *Kätilötyön etiikka*. Teoksesta: *Kätilötyö*. Toim. Paananen, Pietiläinen, Raussi-Lehto, Väyrynen & Äimälä. Helsinki: Edita, 31-38.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

1. Miten sinut otettiin mukaan vauvan hoidon ohjaukseen lapsivuodeosastolla?

2. Miten sinut huomioitiin vauvan hoidon ohjauksessa lapsivuodeosastolla?

Liite 2. Esittelykirje

Hyvä isä, onneksi olkoon esikoisesi syntymän johdosta!

Olemme kolme kättilöopiskelijaa Lahden/Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on kartoittaa isien kokemuksia saamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla. Työn tavoitteena on isien kokemusten perusteella tuoda esiin uusia näkökulmia vauvan hoitoon liittyvästä ohjauksesta Päijät-Hämeen keskussairaalan lapsivuodeosastolla. Tätä kautta työntekijät pystyivät paremmin vastaamaan isien tarpeisiin ohjaustilanteissa niin lapsivuodeosastoilla kuin neuvoloissa. Isien kokemuksiin perustuvan tiedon myötä pystyttäisiin myös kokonaisvaltaisemmin ja entistä paremmin tukemaan perheiden kotona selviytymistä. Tarvittavat tutkimusluvut on saatu Jyväskylän ammattikorkeakoululta ja Lahden kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden osastolta.

Teidän mielipiteenne ja kokemuksenne ovat tärkeitä tutkimustulosten kannalta. Toivomme, että teillä on aikaa ja mielenkiintoa vastata kysymyksiin. Suosittelemme, että luette kaikki kysymykset kertaalleen läpi ennen vastaamista, näin saatte kokonaiskuvan kysymyksistä ja se helpottaa vastaamista. Voitte vastata haluamallanne tavalla omien kokemusten ja ajatusten perusteella, vastaamistyyli on avoin. Toivomme kuitenkin, että kuvaisitte vastauksissanne mahdollisimman laajasti omia kokemuksianne.

Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä henkilötietoja tarvitse kertoa.

Palauttakaa vastauksenne suljetussa kirjekuoressa lastenneuvolan terveydenhoitajalle lapsenne ensimmäisen neuvolakäynnin yhteydessä.

Mikäli teillä on kysymyksiä tai epäselvyyksiä, voitte ottaa meihin rohkeasti yhteyttä.

Yhteistyöterveisin,

Sari Nieminen
kättilöopiskelija
sari.e.nieminen@lpt.fi

Enni Rantanen
kättilöopiskelija
enni.rantanen@lpt.fi

Mia Tähtinen
kättilöopiskelija
mia.tahtinen@lpt.fi

Liite 3. Tutkimuskysymys 1

Millainen on isien kokemus saamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla?

Alkuperäisiä ilmaisuja

...sen verran kuin oli tarpeen...
...hyvin, ainakin omasta mielestäni...
...isä otettiin hyvin mukaan kaikkiin hoitovaiheisiin...
...tietoa sai selkeästi...
...navan hoito, ...
...jokaisessa ohjaustilanteessa mukana oppimassa...
...isää arvostetaan...
...isä oli enemmän taustaroolissa...
...kysyttiin sopivaa aikaa...
...opetettiin kummallekin vanhemmalle...
...hyvin toteutettua ohjausta...
...riittävän kattava...
...halutaan mukaan lapsenhoitoon...
...yksityiskohtaista...
...vaipan vaihtamista näytettiin...
...todella hyvin, kaikki...
...kylvetys...
...ainoastaan tervehdittiin...
...ei tullut ilmi että ohjausta olisi ollut mahdollista saada...
...vauvan ihon hoito...
...peseminen, ...
...ja pukeminen...
...käsittely otteet...
...äidinmaidon syöttäminen tuttipullosta...
...ohjaus tapahtui äidille...
...henkilökohtaista, ...
...ei paljon huomioitu, aika äitikeskeistä toimintaa...
...ei ohjausta!...
...no en kauheesti ohjausta saanut...

Pelkistettyjä ilmaisuja

Tarpeen mukaan
Hyvin
Otettiin hyvin mukaan
Selkeää
Navan hoito
Jokaisessa ohjaustilanteessa
Arvostettiin
Isä taustaroolissa
Sovittiin ohjausaika
Tasavertaisesti
Hyvin toteutettua
Riittävän kattavaa
Haluttiin mukaan
Yksityiskohtaista
Vaipan vaihto
Todella hyvin
Kylvetys
Ainoastaan tervehdittiin
Ohjaus mahdollisuudesta ei kerrottu
Ihon hoito
Peseminen
Pukeminen
Käsittely otteet
Syöttäminen
Ohjaus äidille
Henkilökohtaista
Ei huomioitu
Ei ohjausta
Vähän ohjausta

Millainen on isien kokemus saamastaan ohjauksesta lapsivuodeosastolla?

Pelkistettyjä ilmauksia

Todella hyvin
Hyvin
Otettiin hyvin mukaan
Haluttiin mukaan
Jokaisessa ohjaustilanteessa
Arvostettiin

Sovittiin ohjausaika
Tasavertaisesti
Hyvin toteutettua
Riittävän kattavaa
Henkilökohtaista
Selkeää
Yksityiskohtaista
Tarpeen mukaan

Vaipan vaihto
Kylvetys
Navan hoito
Ihon hoito
Peseminen
Pukeminen
Käsittely otteet
Syöttäminen

Ohjaus äidille
Isä taustaroolissa
Ainoastaan tervehdittiin
Ei huomioitu
Ei ohjausta
Vähän ohjausta
Ohjaus mahdollisuudesta ei kerrottu

Alakategoria

Isät otettiin hyvin
mukaan
ohjaustilanteisiin

Isien ohjaus oli hyvin
toteutettua

Isien ohjaus sisälsi
vauvan perustarpeista
huolehtimisen

Isiä ei ohjattu

Yläkategoria

Isien ohjaus toteutui
vaihtelevasti

Liite 4. Tutkimuskysymys 2.

Miten isät ovat kokeneet, että heitä on ohjattu varhaiseen vuorovaikutukseen lapsivuodeosastolla?

Alkuperäisiä ilmaisuja

...jos itkee on joko nälkä, ...
...ei kovin hyvin...
...olisi vastattava lapsen ääneen, eikä huudatuttaa...
...kannustusta olemaan mukana alusta alkaen...
...lähinnä lapsilähtöisesti...
...käytiin läpi yleisimmät itkun syyt...
...ja pitää sylissä...
...ei mitenkään...
...viettää mahdollisimman paljon aikaa vauvan kanssa...
...ohjaus tapahtui äidille...

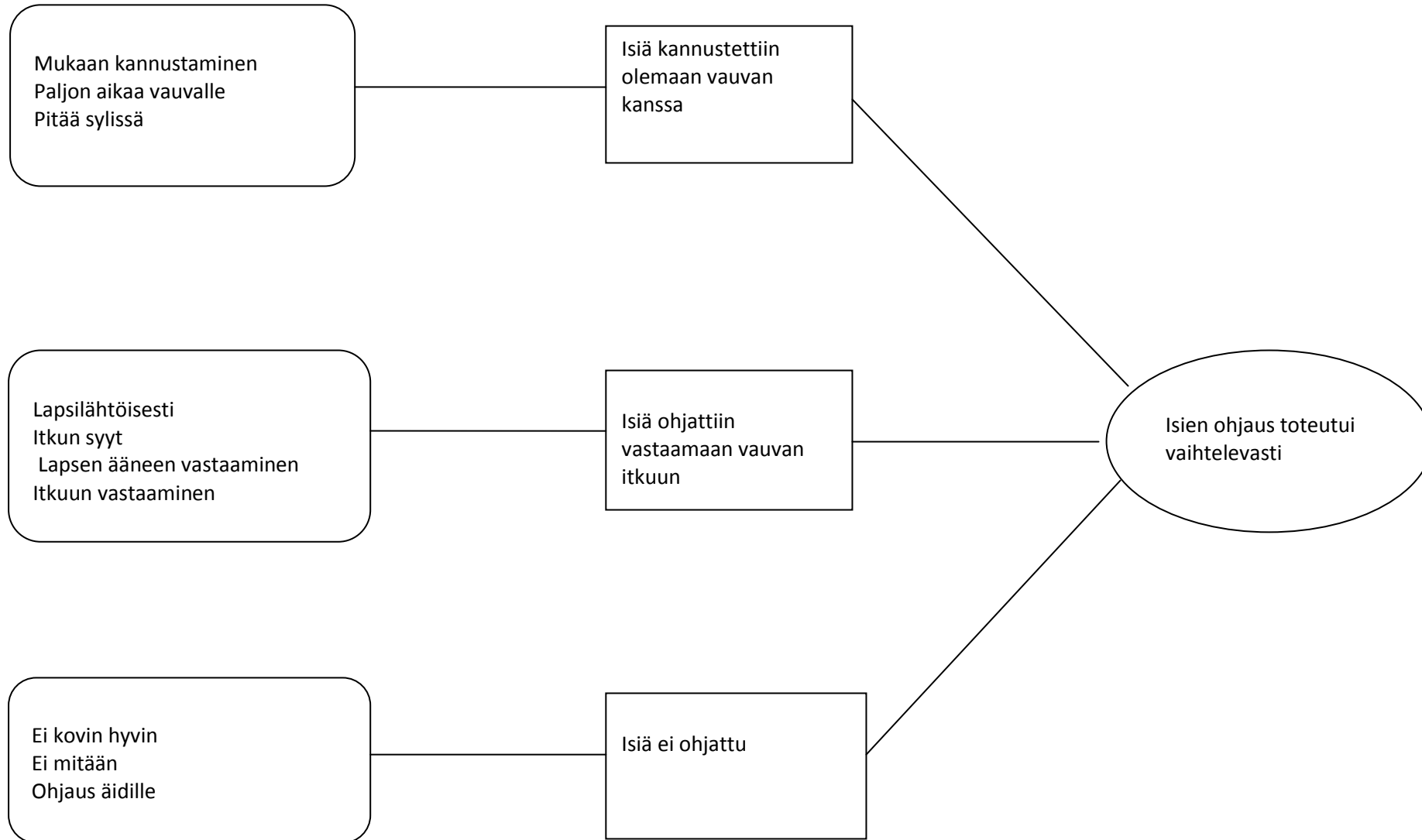
Pelkistettyjä ilmauksia

Itkuun vastaaminen
Ei kovin hyvin
Lapsen ääneen vastaaminen
Mukaan kannustaminen
Lapsilähtöisesti
Itkun syyt
Pitää sylissä
Ei mitään
Paljon aikaa vauvalle
Ohjaus äidille

Miten isät ovat kokeneet, että heitä on ohjattu varhaiseen vuorovaikutukseen lapsivuodeosastolla?

Pelkistettyjä ilmauksia

Alakategoria

Liite 5. Tutkimuskysymys 3.

Millaisista lapsivuodeosastolla ohjatuista käytännön taidoista isät kokivat olleen hyötyä vauvan hoidossa?

Alkuperäisiä ilmaisuja

- ...hygieniasta sekä...
- ...vauvan käsittelyn harjoittaminen...
- ...kylvetys...
- ...syliasennot ja...
- ...vauvan peseminen...
- ...ei ohjausta...
- ...no se vaipan vaihto...
- ...erityistä hyötyä on ollut ohjeet vauvan ihon hoidosta...
- ...tuttipullosta syöttäminen joka ohjeistettiin hyvin...
- ...sekä navan puhdistus...

Pelkistettyjä ilmauksia

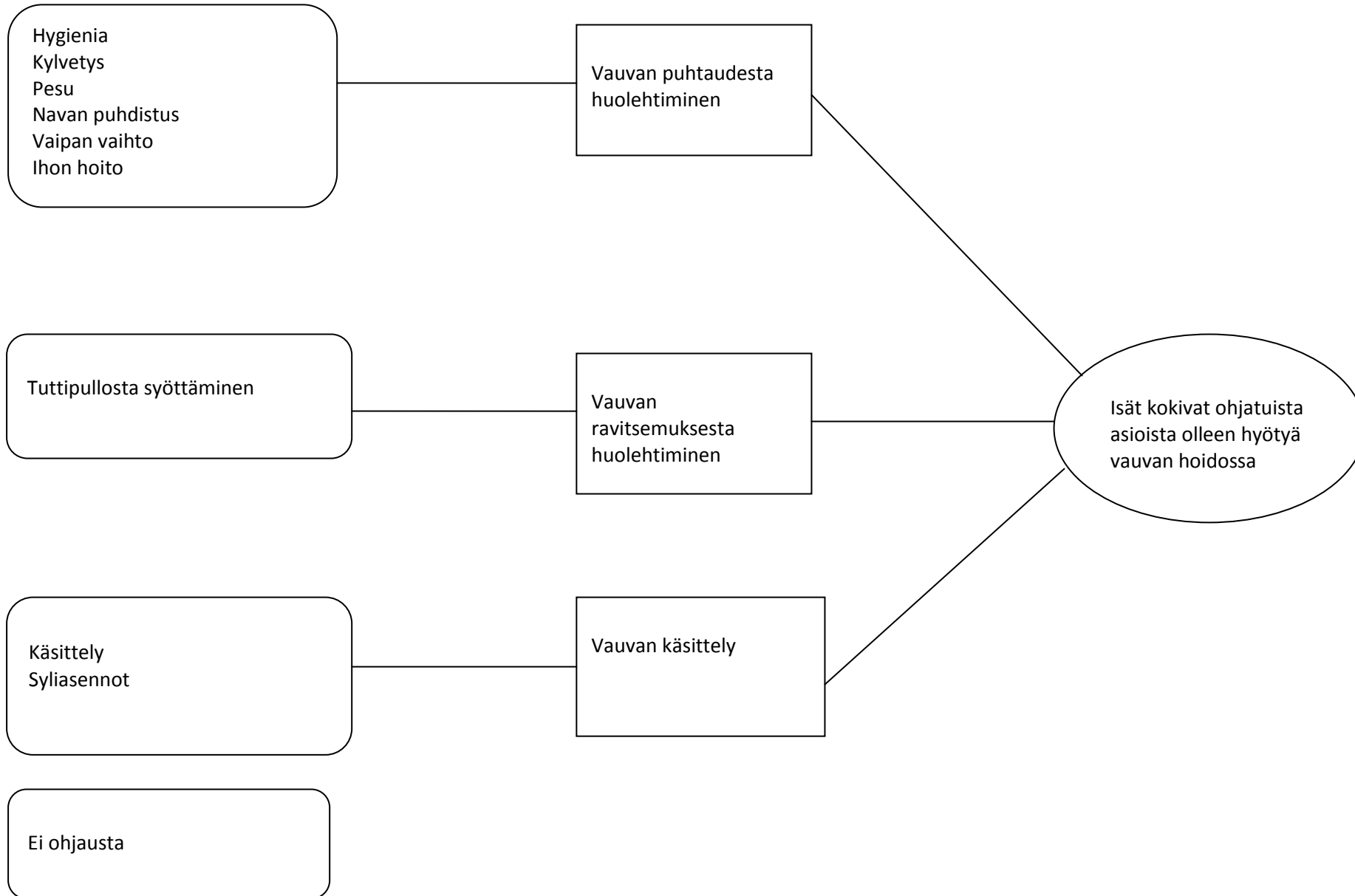
- Hygienia
- Käsittely
- Kylvetys
- Syliasennot
- Pesu
- Ei ohjausta
- Vaipan vaihto
- Ihon hoito
- Tuttipullosta syöttäminen
- Navan puhdistus

Millaisista lapsivuodeosastolla ohjatuista käytännön taidoista isät kokivat olleen hyötyä vauvan hoidossa?

Pelkistettyjä ilmauksia

Alakategoria

Yläkategoria

Liite 6. Tutkimuskysymys 4.

Millaisia asioita isät olisivat mahdollisesti halunneet vauvan hoidon ohjauksen lapsivuodeosastolla sisältävän?

Alkuperäisiä ilmaisuja

...juuri lisää keinoja lapsen ”viestien lukemiseen”...
...kaikkia perusasiat yleensä...
...ois ollu kiva myös tietää vauvan syömiseen liittyvistä...
...otteita vauvaa käsitellessä...
...pesulla käymistä...
...ammeessa kylvettämistä...
...tulisi ottaa huomioon uusioperheen tarpeet. Uudelleen
synnyttäjän mies saattaa olla ensikertalainen...
...vaipanvaihto...
...mielestäni tarpeeksi kattavaa...
...aikatauluista vois sopia myös isän kanssa...
...vauvan pukemista...
...miehen pitää saada aktiivisempi rooli osastolla...
...äidin käyttämien särkylääkkeiden vaikutuksia vauvaan ei kerrottu...
...jos vauva sairastuu...
...vastasi odotuksiani...

Pelkistettyjä ilmauksia

Vauvan viestien lukeminen
Perushoito
Syöttäminen
Vauvan käsittely
Pesu
Kylvetys

Uusioperheen tarpeet, isä ensikertalainen
Vaipan vaihto
Kattava
Sovitut ohjausajat
Vauvan pukeminen
Miesten huomiointi
Äidin särkylääkkeiden käytön vaikutus vauvaan
Jos vauva sairastuu
Vastasi odotuksia

Millaisia asioita isät olisivat mahdollisesti halunneet vauvan hoidon ohjauksen lapsivuodeosastolla sisältävän?

Pelkistettyjä ilmauksia

Alakategoria

Yläkategoria

Kattava
Vastasi odotuksia

Isät kokivat ohjauksen
olleen riittävää

Ohjaus riittävää

Uusioperheen tarpeet, isä
ensikertalainen
Sovitut ohjausajat
Miesten huomiointi

Isien ohjaukseen
osallistumisen
mahdollistaminen

Perushoito
Syöttäminen
Vaipan vaihto
Vauvan pukeminen
Vauvan käsittely
Pesu
Kylvetys

Vauvan perushoidon
ohjaus

Isät toivoivat mahdollisuutta
osallistua ohjaukseen, joka
sisältäisi ohjausta vauvan
perushoidosta, terveydestä
ja varhaisesta
vuorovaikutuksesta

Äidin särkylääkkeiden käytön
vaikutus vauvaan
Jos vauva sairastuu

Vauvan terveys

Vauvan viestien lukeminen

Varhainen
vuorovaikutus